

Dicséret illeti a Gondolat Kiadót a könyv ízléses, szép kiállításáért és a gondos szedésért.

CSAPLÁROS ISTVÁN

Richard Lettis-William E. Merris: A Wuthering Heights Handbook. New York, 1961. The Odyssey Press, 246.

Emily Brontë művét, az *Üvöltő szeleket*, az egész világ irodalmi közvéleménye úgy tartja számon, mint a XIX. század legeredetibb, s egyszersmind művészileg legmaradandóbb angol regényét. A kötet szerkesztői huszonegy tanulmányt gyűjtöttek össze abból a terjedelmes angol nyelvű szakirodalomból, mely az utóbbi évtizedekben magyarul próbálta e mű kivételes értékét. A szerzők többsége nem a regény egészével foglalkozik, hanem témáját annak valamelyik részletkérdésére korlátozza, s egyúttal nem komplex elemző módszerrel él, hanem a megközelítésnek valamelyik sajátos módját választja. Ezért a könyv részint a tárgyát képező mű sokarcú gazdagságát tárja fel, részint pedig használat közben mutatja be az angolszász kritikában leggyakrabban előforduló mód-
szereket.

A marxista kritikát Arnold Kettle tanulmánya képviseli, mely a regény műfajának marxista elmélete szempontjából alapvető jelentőségű *Introduction to the English Novel* (Bevezetés az angol regénybe. London, 1953) című mű egyik fejezete. Kettle az 1840-es évek társadalmi mozgalmait tekinti az *Üvöltő szelek* ihletőjének, s Heathcliff bosszújában az elnyomott osztálynak a tulajdonért vívott küzdelmét látja... A kritikusok legnagyobb részét az foglalkoztatja, hogy Brontë nem a mindentudó regényíró hangján adja elő, hanem kettős áttétellel, szereplőkkel mondhatja el a történetet. Míg a korábbi szakirodalom ezt üres konvenciónak, az elbeszélő szerepét betöltő Lockwoodot és Nelly Deant pedig a történetek pusztá szemlélőjének tekintette, addig a jelen kötet szerzőinek túlnyomó többsége szerint a két mesélő a cselekmény aktív résztvevője, s magát a történetet egyáltalán nem tárgyilagosan, hanem — tudatosan vagy gyanútlanul — meghamisítva, torzításokkal és félreértelmezésekkel fűszerezve adja elő. Az újabb kutatás kiemelkedő szerepet tulajdonít az *Üvöltő szelek* írójának az angol regény történetében: az időbeli ugrások és a nézőpont korai alkalmazása miatt a modern angolszász regény megteremtőinek, Jamesnek, Conradnak, Fordnak legfőbb elődjét látja benne.

Virginia Woolf esszéje Brontë regényét az emberi szenvedélyeket magas fokon általánosító költő és az egyénített jellemekben gondolkodó regényíró együttes munkájának tekinti. Valamennyi többi kritikus e két értelmezés közül az egyiket választja, s vitába száll azokkal, akik a másik álláspontot képviselik. Kétségtelen, hogy Kettle-nek igaza van abban, hogy elutasítja azokat a történetietlen polgári értelmezéseket, melyek a mű „transzcendens” mondanivalójáról írnak. De akkor, amikor az *Üvöltő szeleket* az *Oliver Twist*hez hasonló társadalmi regényként jellemzi, csak azokat a sajátosságokat veszi figyelembe, melyek Brontë művét Viktória-kori regényvé teszik, s megfeledkezik olyan jellemző vonásairól, melyek minden más korabeli angol regénytől elkülönítik. Ezért akkor kapunk megközelítően teljes képet az *Üvöltő szelekről*, ha Kettle megállapításait kiegészítjük Mark Schorer és Van Ghent szép elemzésével, mely a regénynek a viktorianizmussal szöges ellentétben álló alaptémáját, a konvencionális erkölcsöt félretevő szenvedély erkölcsi nagyságát állítja a vizsgálódás középpontjába.

SZEGEDY-MASZÁK MIHÁLY

Henri Lemaitre: La Poésie depuis Baudelaire. Coll. U, Armand Colin, 1965. 372.

A „Collection U”, a Robert Mauzi szerkesztette Lettres Françaises sorozat egyetemi hallgatóknak szánja kiadványait. Az egyes kötetek műfajok szerint tekintik át a francia irodalom történetét, vagy annak nagyobb periódusát. A legtöbb kötet szerkezetileg három részre tagolódik. A terjedelmes bevezető tanulmány a műfaj történetét, legfontosabb áramlatait, legjelentősebb szerzőit elemzi mind leíró-történeti, mind értékelő szempontból. A második részben a bevezetőben tárgyalt írók és kortársaik (filozófusok, kritikusok) legjelentősebb teoretikus írásai találhatóak: esszék, előszavak, manifesztumok stb. A harmadik rész pedig antológia, melyben a kérdéses időszak esztétikai vagy történeti szempontból legfontosabb szépirodalmi alkotásai szerepelnek, részint szemelvényesen, részint teljes terjedelemben. A köteteket záró függelékben más műfajokra, illetve művészeti ágakra is kiterjedő nemzetközi kitekintésű kronológia-táblázat és bibliográfia található.

Henri Lemaitre antológiája, mint minden igényes antológia — nem csupán bevezetője, hanem a közölt szemelvények miatt is —, vitamű, kritikai alkotás. Korábbi antológiákkal, így pl. Glancier *Du*